

ИР	158	29.02.	ф
----	-----	--------	---

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **ЕВГЕНИЯ ИВАНОВА КАЛИНОВА**,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
Исторически факултет, Катедра „История на България“,

за научните трудове на гл. ас. д-р **ВИОЛИНА АТАНАСОВА**,
участник в конкурс за академичната длъжност „доцент“
по професионално направление 2. 2. История и археология
(нова и най-нова обща история)

Информация за конкурса:

Конкурсът за академичната длъжност „доцент“ е обявен в бр. 81 на „Държавен вестник“ от 20 октомври 2015 г. за нуждите на секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ в Института за исторически изследвания към БАН. Спазени са предвидените законови срокове и процедурни изисквания. Единствен участник в конкурса е гл. ас. д-р Виолина Атанасова.

Кратка информация за кандидата:

Виолина Атанасова завършва история в Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“ през 1979 г. През 1987 г. в Москва, в Института по изтокознание към АН СССР, тя защитава докторска дисертация на тема „Културната политика в независима Индия и идейната борба по въпросите на индийската култура“. От 1988 г. до момента В. Атанасова е част от научния колектив на секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ в Института за исторически изследвания към БАН.

Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност:

От документацията, представена за конкурса, е видно, че гл. ас. д-р В. Атанасова отговаря на всички задължителни условия по чл. 24 на ЗРАСРБ. Тя има образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност, по която е обявен конкурсът. Стажът ѝ като изследовател е близо 28 години. В конкурса В. Атанасова участва със самостоятелен монографичен труд – „Българското огледало (Образът на Индия в България - краят на XIX - краят на XX век)“ (Академично издателство

„Проф. Марин Дринов“, С., 2015, 306 с.). Той съответства на предмета и обхвата на обявения конкурс и не повтаря темата на докторската дисертация. В допълнение към монографията кандидатката представя още 27 научни статии и студии (две от тях под печат) и шест рецензии, отзиви, интервюта. Научната дейност на В. Атанасова е в сферата на новата и съвременната обща история, което съответства на профила на обявения конкурс. Представената документация е достатъчно изчерпателна и добре оформена.

Мнение за научните трудове на кандидатката:

В обявения конкурс гл. ас. д-р Виолина Атанасова се представя с научна продукция, която е по тематиката на обявения конкурс. Спазено е законовото изискване за публикуван хабилитационен труд, различен от дисертационния. Статиите и студиите на кандидатката се разполагат в тематичния кръг, свързан с трайния ѝ интерес към историята и културата на Индия и нейния образ в България и по света. Тя разширява и задълбочава изследванията си в този тематичен кръг, като включва допълнителни направления, свързани с българо-индийските връзки (**„България и Индия: първи стъпки в установяването на културните взаимоотношения (50-те - началото на 60-те години на XX век)“**, **„Двустранните отношения като фактор за формирането на образа на Индия в България (50-те - 80-те години на XX век)“** и др.); отношенията Изток - Запад в политически и най-вече духовен план (**„Изтокът във фокуса на Запада“**, **„Америка и духът на ориентализма“**, **„Индийски внушения в западната култура (XIX - XX век)“**); спецификата на културната пропаганда (**„Културно-пропагандната дейност на социалистическите страни в Индия. Русия между Запада и Изтока. Политика и дипломация“**, **„Акценти на българската културна политика по отношение на Индия (60-те - 70-те години на XX век)“**); новите религиозни движения и учения в България през XX век (**„Религиозната вълна в България. Краят на XIX - средата на XX век“**, **„The Social Adaptation of the White Brotherhood (Mid-40s - Late-60s of the 20th Century)“**, **„Измерения на религиозното пространство на източния мистицизъм в България (до средата на XX век)“**); както и по-общата тема за теорията и методологията на историческата наука и пътищата за развитието ѝ (**„Диалогът между история и социология и развитието на социалната история“**).

Тъй като моите научни занимания са в сферата на съвременната българска история, бих искала да се спра по-подробно на публикациите на В. Атанасова, свързани с образа на Индия в България и двустранните отношения. Основната сред тях е монографията **„Българското огледало (Образът на Индия в България - края на XIX - края на XX век)“** (в нея са обобщени и част от статиите, посочени по-горе). В родната историопис тя е първата, посветена изцяло на Индия и е важен принос в процеса на вече започналото преодоляване на европоцентричността в историческите изследвания. Книгата е написана въз основа на сериозни като брой и разнообразни по характер източници - архивни (от фондовете на Централния държавен архив на Република България и архивите на БАН и на МВНР), но и такива, обхващащи вестници, списания, публицистични и художествени произведения, справочници и учебници в много широк хронологически отрязък от края на XIX до края на XX век. Авторката е извършила впечатляваща издирвателска работа, тъй като информацията по темата е твърде разпръсната и разнородна.

Върху тази документална основа В. Атанасова много успешно разрешава основната изследователска задача, която си е поставила - да проследи формирането и развитието на образа на Индия в България, който тя определя като *„подвижен, изплъзващ се, противоречив, понякога метафоричен, изпълнен с множество конотации и наред с това – устойчив и характеризиращ се с приемственост“* (с. 8). В първата и третата глава е разкрит в пълнота механизъмът, по който информацията за далечната страна формира представите за нея в различни слоеве от българското общество през Възраждането до средата на XX в. и в периода от средата на 50-те до края на 80-те години. Авторката е успяла да структурира разнородния материал по начин, който да позволи логичното извеждане на съществени заключения за съотношението между политическия, социалния и културния образ на Индия, изказани ясно и категорично.

Присъствието на втората глава в структурата на монографията създава усещане за известна неравномерност, тъй като в нея акцентът е не върху образа на Индия в България, а върху двустранните политически, икономически и културни връзки. Посочената „грапавина“ обаче смятам за приемлива, тъй като тези отношения създават атмосферата, в която се оформя образа на „другия“, а извеждането им в отделна глава придава повече яснота на изложението, отколкото възможното „сливане“ на

втората и третата глава, отнасящи се към един и същ хронологически период. Самата втора глава, разработена изцяло върху архивни източници, е важен принос в изследването на проблемите на историята на българската външна политика и задграничната културна дейност. Сериозен плюс на монографията е опитът на В. Атанасова да разполага двустранните контакти и механизмите на възприемане на Индия върху фона на най-важните процеси в международните отношения. В книгата намира място и интересна информация за политически събития и личности от индийската история. Достоинство на монографията е умереният и балансиран, но не скучен и монотонен изказ, както и добре намереното съотношение между детайлите и обобщенията.

Струва ми се, че книгата само би спечелила, ако авторката бе задълбочила изследването на един от факторите, който според самата нея има ключово значение за оформянето на образа на Индия в България в съвременния и най-плодотворен за двустранните контакти етап - 70-те години на ХХ век. Става дума за ролята на Людмила Живкова. Виолина Атанасова твърди, че *„нейното искрено възхищение от тази страна и представите ѝ за културно развитие налагат отпечатък върху цялостния характер на двустранните културни връзки, които надхвърлят рамките на едно приятелско партньорство в международните отношения“* (с. 171), а също и че самата Живкова се ползва с *„голяма популярност“* в Индия (с. 179). И двете твърдения обаче не са подкрепени с достатъчни доказателства, нито пък са изяснени *„представите“* на Л. Живкова за културната политика и специфичния ѝ интерес към Индия. Публикуваните в последните години монографии върху българската културна политика при социализма, както и някои мемоари, можеха да допринесат за задълбочаване на този аспект в изследването на В. Атанасова, още повече, че той съвсем пряко влияе върху представянето на индийската култура в България. Самата В. Атанасова има принос в проучването на политиката на Л. Живкова в културната сфера с две свои статии - **„Културният модел на Людмила Живкова в българското културно самоопределение между Изтока и Запада“** и **„Людмила Живкова и амбициозните български проекти в Индия“**.

Цялостното ми впечатление от научните изследвания на Виолина Атанасова, представени за участие в конкурса, е, че те са професионални, обективни и обхващащи значим кръг научни проблеми.

Значимост на приносите за науката и практиката:

Приложената справка за забелязаните цитирания дава възможност да се добие представа за научната разпознаваемост на изследванията на Виолина Атанасова. Независимо че от публикуването на монографията ѝ е изминало малко време, за нея има две рецензии (едната под печат), а други статии и студии на кандидатката са цитирани в 18 публикации в страната и чужбина. С оглед на проблемите, които В. Атанасова изследва и които донякъде се разминават с все още твърде европоцентричната ни историография, тези данни говорят, че научните трудове на кандидатката имат добър отзвук сред историческата колегия. Виолина Атанасова има активно присъствие и в научния живот - между 2001 и 2015 година тя участва с научни доклади и лекции в 12 конференции и дискуссионни форума, половината от които международни. Нейните познания са използвани и при подготовката на магистри в програмата „Индийско културознание и обществознание“ към СУ „Св. Климент Охридски“, където през 2005 г. тя е консултирала дипломантка при подготовката на магистърската ѝ теза. Важен индикатор за научната активност на В. Атанасова е и участието ѝ в девет научни проекта, които осигуряват издаването на сп. „Историческо бъдеще“ и в резултат от които са публикувани шест научни сборника.

Тъй като академичното израстване предполага активна позиция в живота на академичната общност и популяризиране на резултатите от научните изследвания, бих искала да отбележа дейността на В. Атанасова в редколегиите и като съставител на повече от десет научни сборника, както и приноса ѝ не само като редактор на сериозното списание „Историческо бъдеще“, но и за изработването и поддържането на уеб-сайта на списанието от 2005 г. насам. Доказателство за обществените и научно-приложни измерения на заниманията на кандидатката с историята и културата на Индия са нейните научно-популярни статии в сп. „Светилник“, публичните лекции, консултантската дейност, както и трите ѝ публикувани превода на научни статии.

Заключение

В заключение бих искала да подчертая, че сериозните и задълбочени публикации на Виолина Атанасова и нейната научна ангажираност ми дават основание убедено да препоръчам да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „доцент“.

26 февруари 2016 г.

проф. д-р Евгения Калинова